

Geraadpleegde literatuur

Bauer H.-G. & F. Woog. 2008. **Nichtheimische Vogelarten (Neozoen) in Deutschland, Teil I, Auftreten, Bestände und Status.** Vogelwarte 46: 157-194.

Van den Berg A.B. & C.A.W. Bosman. 2001. **Zeldzame vogels van Nederland (Avifauna van Nederland I).** GMB uitgeverij/KNNV uitgeverij, Haarlem/Utrecht.

Dubois P.J., P. le Maréchal, G. Oliosio & P. Yésou. 2008. **Nouvel inventaire des oiseaux de France.** Delacaux & Niestlé, Paris.

Dutch Birding, rubrieken Recente meldingen en WP reports.

Marion L. 2009. Recensement National des Hérons coloniaux de France en 2007. **Heron cendre, Heron pourpre, Heron bihoreau, Heron Crabier, Heron garde-boeufs, Aigrette garzette, Grande aigrette.** Rapport SESLG – CNRS – Université Rennes 1 - MNHN, Rennes cedex.

Vermeersch G. & A. Anselin. 2009. **Broedvogels in Vlaanderen 2006-2007: recente status en trends van Bijzondere Broedvogels en soorten van de Vlaamse Rode Lijst en/of Bijlage I van de Europese Vogelrichtlijn. [INBO.M.2009.3].** Mededelingen van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, 2009(3). Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel.

lijks (ver genoeg) in noordelijke richting uit. Desondanks lijkt een verdere toename bij ons aannemelijk. Misschien gaat de Koereiger wel de Kleine Zilverreiger achterna. Pas na een sterke groei van de Franse populatie Kleine Zilverreigers tussen 1989 en 1994 (van 3800 naar 9847 broedparen) werden in Nederland aanmerkelijk meer Kleine Zilverreigers gezien. Zo nam het gemiddeld aantal Kleine Zilverreigers per maand tijdens watervogeltellingen toe van 0 (1979/80-1990/91) via 1-4 (1991/92-1993/94) naar 14 en 33 (1994/95, 1995/96). De twee koude winters die hierop volgden, zorgden voor een pas op de plaats (15 resp. 21), waarna de toename doorzette. In dit verband is het afwachten welk effect de koudere winters van 2008/09 en 2009/10 op Koereigers hebben gehad. In ieder geval bleek de Nederlandse broedpopulatie Kleine Zilverreigers hieronder geleden te hebben. Deze was na de winter van 2008/09 voor het eerst sinds midden jaren negentig niet verder gegroeid (2008-09 ca.170 resp. 110 broedparen).

Met dank aan alle waarnemers, de regionale contactpersonen (BSP) en admins (Waarneming.nl) voor het doorgeven en controleren van gegevens en aan Thomas Bernard voor informatie uit Frankrijk.

Kennis is altijd een betere oplossing dan onkunde

De meeste vogelaars verzamelen gegevens omdat ze het leuk vinden hun hobby richting te geven én omdat ze hopen en verwachten dat deze gegevens zullen bijdragen aan een beter natuurbeleid. Voor de onderbouwing van zulk beleid bestaat behoefte aan veel en veelsoortige gegevens.

Samen met de andere Particuliere Gegevensverzamelende Organisaties (PGO's) zoals FLORON, RAVON, de Vlinderstichting en de Zoogdiervereniging is SOVON al enige jaren bezig te bouwen aan de Nationale Databank Flora en Fauna (NDDF). Dit basisbestand van natuurgegevens wordt ontsloten voor maatschappelijk gebruik via het nieuwe Natuurloket. Dit is het gezamenlijke instrument van de PGO's en de Gegevensautoriteit Natuur. De Gegevensautoriteit is niet alleen een bureau, maar ook een persoon.

Eerst even over jezelf

Ik ben begonnen, op rationele gronden, met een studie scheikunde. Ik was echter al van jongs af aan graag in de natuur bezig. Toen het kwartaal viel dat hoofd en hart moeten samen vallen, stapte ik over naar de studie biologie. Je zou me dus bioloog in hart en nieren kunnen noemen.

Ik specialiseerde me in de ecologische richting en vooral in processen achter de verspreiding van planten. Als plantencoloog heb ik voornamelijk met populatiemodellen gewerkt. Bij veel wetenschappers komt echter op zeker moment, al dan niet met het ouder worden, de vraag naar voren: wat kan de maatschappij hiermee? Ik kwam tot de overtuiging dat het natuurbeleid en -beheer maatschappelijk beter zou kunnen en moeten functioneren. Vandaar dat ik de benoeming tot Gegevensautoriteit Natuur heb aanvaard.

Ben je actief als waarnemer?

Drukke bezigheden verhinderen dat ik heel veel in het veld ben. Ik heb nog streeplijstjes van planten gemaakt die in het archief van Floron zitten... Maar de leukste onderzoekjes doe ik op vakantie in Ierland: studie aan ongestoorde hoogvenen, laagvenen, duinen en alle overgangen daartussen.

Wat is dat, de Gegevensautoriteit Natuur?

De Gegevensautoriteit Natuur (GaN) vormt een schakel tussen de natuurgegevens die verzameld worden door ontelbare vrijwilligers en het maatschappelijk gebruik. Natuurgegevens kunnen worden ingezet bij allerlei al dan niet lokale (geplande) ingrepen, maar ook op andere plekken binnen beleid en beheer. Als de GaN zijn fiat heeft gegeven aan bepaalde data, hoeft bijvoorbeeld een projectontwikkelaar niet te proberen om twijfel te zaaien aan de zeggingskracht van die gegevens. De GaN heeft immers geconstateerd dat de gegevens volgens goede methoden zijn verzameld en voldoende betrouwbaar zijn.

Waarom ben je Gegevensautoriteit geworden?

Ik was hoogleraar ecologie in Nijmegen en maakte me ongerust over de teloorgang van bepaalde

natuurwaarden. Dat moest echt anders kunnen. Tegelijkertijd had ik zorgen over de natuurbeschermingsbeweging. Het is een conserverende gemeenschap, met een logische tendens om te behouden en ideeën te baseren op beelden uit het verleden. Men is wat minder geneigd om nieuwe kansen te zien. Nieuwe ontwikkelingen, zoals kennis opgedaan over de zogenaamde ver-thema's (vermesting, verzuring, verdroging), met een meer op het hele landschap gerichte benadering, daarvan zou je meer terug willen zien. Ik kwam dus tot de conclusie dat er een veel beter transport op gang zou moeten komen van kennis over natuurwaarden richting natuurbeleid en -beheer. In de praktijk wordt er te weinig gedaan met de bestaande kennis. Deze rol, de schakel vormen naar een beter maatschappelijk gebruik van natuurgegevens, zie ik als een uitdaging.

Ongetwijfeld lastige materie

Waar ik me vooral op verkeken heb, is de regelgeving. Dat is in mijn rol iets heel anders dan waar je als onderzoeker mee van doen hebt. Je hebt immers nationale en internationale wetgeving, naast gevoeligheden in de politiek, de maatschappij en bij de achterban van de natuurliefebbers. Juridisch zit veel in een strak jasje, met weinig flexibiliteit. Opvallend is ook dat natuurbeleid en -bescherming niet altijd gehandhaafd wordt. De wetgeving zal nog wel enige tijd een zorgpunt blijven. Maar het is wel iets waar de GaN aan gaat werken! Het zal beginnen met het afgeven van waarschuwingen. Bij procedures die fout lopen, zal informatie worden gegeven over hoe het wél had gemoeten. Door kennis beschikbaar te maken, kunnen initiatiefnemers zich voorbereiden. Het excuus, hoe had ik dat nu kunnen weten, geldt dan niet meer. En na de waarschuwingen komen vervolgstappen...

Noem eens wat voordelen van dit beleid

Een van de grootste voordelen is dat de initiatiefnemer tot natuuringrepen, bijvoorbeeld een ondernemer of gemeente, van tevoren kan inschatten in hoeverre zijn plannen zullen leiden tot wezenlijk natuurverlies en weerstand vanuit de

Gesprek met Jan van Groenendael, Gegevensautoriteit Natuur

Wat is de Nationale Databank Flora & Fauna (NDFF)?

De NDFF is een databank waarin alle waarnemingsgegevens van flora en fauna op eenzelfde manier zijn opgeslagen. In de NDFF zitten de gegevens van alle PGO's, dat is de grootste bulk, maar straks ook die van Waarneming.nl en natuurbeheerders. Op dit moment is er al een eerste versie van de NDFF beschikbaar, waaraan dagelijks gegevensbestanden van PGO's worden toegevoegd. De NDFF is dus nog niet af.

De NDFF is gebouwd in samenwerking met de Universiteit van Amsterdam, de VOFF (de koepelorganisatie van tien PGO's waaronder SOVON) en de Gegevensautoriteit Natuur.

Waarom een Nationale Databank Flora & Fauna?

De NDFF is bedoeld om natuurinformatie beter en eenduidiger beschikbaar te maken voor allerlei toepassingen. Denk aan natuurbeheer, beleid en wetenschap. De ontwikkeling van de NDFF past dan ook naadloos in de doelstelling van SOVON en de andere PGO's.

Wat was de aanleiding voor de benoeming van de Gegevensautoriteit Natuur (GaN) en wat doet deze?

De Gegevensautoriteit Natuur is benoemd door de minister van LNV om een brug te slaan tussen economie en ecologie. Er werd en wordt onvoldoende of te laat rekening gehouden met natuur in de ruimtelijke ordening en dat berokkent zowel de natuur als de economie schade. De GaN moet dit beter in balans brengen door erop toe te zien dat beschikbare gegevens op een goede manier gebruikt worden. Daarnaast ziet de GaN toe op een goede inwinning van gegevens en stimuleert hij de toepassing van natuurgegevens in beleid, beheer en verdere kennisontwikkeling. De Gegevensautoriteit Natuur is zowel een persoon (prof. dr. Jan van Groenendael) als een ondersteunend bureau.

Zitten alle vogelgegevens van SOVON ook in de NDFF?

Op dit moment worden deze bestanden in de NDFF 'geladen'. SOVON blijft hierbij de beschikking en zeggingskracht over de gegevens houden. In de NDFF betekent dus niet: 'uit het zicht en uit onze handen'.

Wat gebeurt er met die gegevens?

Gegevens kunnen - tegen betaling - worden opgevraagd door andere partijen. Dit gebeurt net als voorheen via het Natuurloket, dat inmiddels geheel vernieuwd is. De betalingen aan het Natuurloket worden, naast het bekostigen van het NDFF-systeem, ook gebruikt om de waarnemersnetwerken van de PGO's te versterken.

De toestemming van waarnemers rondom het gebruik van de gegevens blijft overigens onverkort van kracht! Uw 'toestemming gegevensgebruik' kunt u te allen tijde regelen door in te loggen op de SOVON-website, onder de knop 'persoonlijke gegevens'.

natuurbescherming. Zodoende hoeft de natuurbescherming niet overal alert op te zijn en steeds weer de barricade op te gaan, het systeem dwingt een afweging vooraf op. Wat niet wegneemt dat actie altijd mogelijk zal blijven en ook nodig zal zijn. Compensatie voor natuurverlies is een apart hoofdstuk. Dat kun je veel beter organiseren, waardoor het rendement voor de natuur kan toenemen. Daarvoor is een breed opgezette databank nodig en dat is ook iets waarvoor ik mij hard wil maken.

Is zo'n databank niet vooral een taak van de overheid?

Inderdaad, het bouwen van een databank voor Flora en Fauna en het regelen van het gebruik, zou je kunnen zien als een overheidstaak. Maar

op dit moment is de maatschappelijke ontwikkeling juist richting privatisering. Zie bijvoorbeeld de verschuiving van de zorgtaak van de overheid richting privatiseringsmodel. De databank stelt ons in staat om blijvend diensten te verschaffen, zonder winsttoogmerk. De kwaliteit van ingebrachte gegevens wordt geborgd, waarmee belangrijke informatie beschikbaar komt voor het maatschappelijk verkeer. Zoals het tot nu toe ging, was niet goed: vaak werden beschikbare gegevens helemaal niet gebruikt of verkeerd. Het is dus belangrijk dat de informatie er niet alleen is, maar ook bewerkt wordt. Kwaliteit kost geld.

Vormen 'groene bureaus' een risico?

Ik denk dat de meeste groene bureaus de NDFF op een goede manier zullen kunnen en moeten

benutten. Ze zullen ons niet zozeer als een concurrent zien maar als een kans. Wat je moet vermijden, is dat bureaus die uitsluitend commerciële doelstellingen hebben slecht gebruik zullen maken van gegevens. Om dit te voorkomen kun je denken aan een systeem van certificering van gebruikers, waarbij misbruikers op een zwarte lijst komen. Misbruik moet door waarnemers gemeld kunnen worden via een meldpunt.

De vrijwilligers zullen alles nauwlettend volgen!

Het is uiteraard van vitaal belang dat degenen die gegevens hebben aangeleverd, meestal vrijwilligers, niet het gevoel krijgen dat hun bijdrage in verkeerde handen terechtkomt. Hiervoor wordt vanuit de GaN een samenwerkingsovereenkomst gesloten met de PGO's zoals SOVON. Hierin wordt het gebruik van de gegevens geregeld, evenals de vergoeding aan de PGO's. Hiermee kunnen de PGO's investeren in de instandhouding en uitbreiding van hun netwerk, bijvoorbeeld door te ontwikkelen cursussen en andere mogelijkheden om vrijwilligers te ondersteunen.

Wat zie je als de kansen en mogelijkheden voor waarnemers?

De waarnemers vormen de basis van de NDFF. Om ze te behouden, moeten we ze via de PGO's faciliteren, beter en met meer systematiek dan tot nu toe gebeurde. De tweezijdigheid van de informatiestroom, zij leveren informatie, het systeem doet een check terug, moet leiden tot een kwalitatief hoogwaardig peil. In Engeland wordt veel tijd gestoken in het stimuleren van vrijwilligers met positieve commentaar, waardoor ook het niveau van de vrijwilligers nog verder toeneemt (zie <http://www.ispot.org.uk/>). Dat heb ik ook voor ogen.

Levert dit alles per definitie betere natuur op?

Dat is natuurlijk de hamvraag! Je hoort wel eens van juristen dat de beste bescherming voor de natuur het 'voorzorgprincipe' is: als je niets weet van de natuurwaarden van een bepaald plangebied, geldt dit principe en soms levert dat een minder natuurvijandig besluit op dan wanneer wél alle gegevens en kennis op tafel zou zijn geweest. Een lastig dilemma, waar de GaN zeker bovenop gaat zitten. Maar in zijn algemeenheid klopt de redenering natuurlijk niet. Juist bij het ontbreken van (meteen toepasbare) natuurinformatie zullen gemiddeld genomen slechte besluiten vallen. Betere informatievoorziening leidt tot betere besluiten. Kennis is altijd een betere oplossing dan onkunde.

Frank Saris

